

Oponentský posudek na disertační práci

Autorka práce: Mgr. Tereza Maizels

Název práce: Moderní izraelská povídka

Oponent: Prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc.

Autorka práce, Mgr. Tereza Maizels, si zvolila závažné a aktuální téma zaměřené na současné literární dění v Izraeli. Postupuje podle jasně a promyšleně vytyčeného cíle. V Abstractu uvádí, že předmětem jejího zkoumání je povídková tvorba čtyř autorů – dvou žen a dvou mužů. To ji umožňuje sledovat a porovnávat, jak se v jejich povídkách odráží gender. Tato skupina však zároveň představuje dva rodilé Izraelce a dva přistěhovalce, což skýtá široký prostor k úvahám, jak tito autoři vidí problém přistěhovalectví a jak jejich rozdílný původ ovlivňuje podobu jejich literárního jazyka.

Vlastní téma práce zasadila autorka do širokého literárního kontextu. V první části sleduje vznik a vývoj povídky jako literárního žánru ve světové literatuře. S odvoláním na dosavadní výsledky bádání konstatuje, že kořeny povídky jako krátkého narativního útvaru je třeba hledat již ve starověku (mýty, legendy, bajky apod.). Jako další fázi vývoje uvádí středověká náboženská a výchovná exempla, ale zároveň zdůrazňuje i následný přesun na prvek zábavný, zřetelně patrný v realisticky pojatých vyprávěních ze skutečného života v Decameronu, v Povídkách canterburských a v díle Cervantesově. Postupuje pak dále ke klasicismu, romantismu a realismu 2. pol. 19. století. Nastupující realismus a jeho další rozvoj dokumentuje řadou amerických a evropských autorů, přičemž za přelomovou označuje Čechovovu koncepci povídky. Odtud dospívá k různým modernistickým a postmodernistickým směrům s jejich rozmanitými experimenty a iracionální a absurdní tematikou. Výklad se opírá o bohatou odbornou literaturu.

Další oddíl této první části (Problematika definice povídky) má literárně teoretický charakter. V úvodních pasážích autorka upozorňuje na obtíže spojené s pokusy jednoznačně a přesně povídku definovat a dokládá tuto situaci popisem a kritickým hodnocením koncepcí a názorů dlouhé řady badatelů a kritiků. Tento oddíl svědčí o důkladné teoretické průpravě autorky.

Druhá část práce (Moderní izraelská literatura) se již bezprostředně dotýká jejího vlastního tématu. Autorka nejprve vymezuje termíny hebrejská a izraelská literatura. Zdůrazňuje, že hebrejská literatura je od svých biblických počátků až do současnosti kontinuální literaturou spjatou s židovským národem a jeho osudy. Za základní, formativní období hebrejské literatury označuje 19. století, období literárního rozmachu, kdy vzniká pod vlivem evropské literatury mnoho děl náležejících různým literárním směrům. Hovoří o třech centrech hebrejské literatury (Spojené státy, Evropa, Palestina). V souvislosti s třetím centrem pak zdůrazňuje význam prvních dvou přistěhovaleckých vln z Evropy (1881-1903 a 1904-1913) a přesvědčivě zdůvodňuje užívání termínu „literatura izraelská“ po vzniku Státu Izrael. V oddílu o pramenech pro studium moderní izraelské literatury především kriticky hodnotí pětidílné dějiny Geršona Šakeda.

Pak se zabývá otázkou periodizace moderní izraelské literatury a z jejího výkladu je zřejmé, že ji nazírá v celé její složitosti. Instruktivní a bohatě dokumentovaný je oddíl nazvaný Literární generace. Autorka charakterizuje autory náležející k dané generaci (dor) nebo vlně (gal) a zároveň sleduje historii jednotlivých žánrů. Pozornost věnuje také literárním směrům (realismus, nový modernismus, postmodernismus) a historickým a společenským faktorům, které tyto generace ovlivňovaly. Neopomíjí ani další důležitý aspekt – témata moderní izraelské literatury, literaturu psanou arabskými autory a literaturu psanou ženami.

Třetí část (Textová analýza) tvoří těžiště práce. Obsahuje rozbor povídkové i románové tvorby dvou autorek (Orly Castel-Bloom, Alona Kimchi) a dvou autorů (Etgar Keret, Alex Epstein). U všech zvolila autorka práce jednotný postup: jazyk a styl, osoby a obsazení, místo a čas,

tematické okruhy a motivy. Tuto metodu pokládám za zdařilou a plodnou; vytváří celistvý portrét autorů s jejich charakteristickými rysy a umožňuje samozřejmě i jejich kritické hodnocení, a to jak z pohledu autorky samé, tak i jiných kritiků. Z jednotlivých analýz je zřetelně patrné, že jde o vyhraněné autory, o výrazné individuality, byť někdy nápadně kontroverzní. To se projevuje jednak v jazykovém stylu, ale i ve volbě postav, jejich charakteristice a jejich vztahů a ovšem i ve volbě témat a v řešení jejich zápletek. Podstatný je i vztah autora samého k realitě a ke čtenáři. U Alexe Epsteina se např. poukazuje na extrémní krátkost textů, čtenářsky neproniknutelných, které při absenci pointy nechávají čtenáře s pocitem nepochopení.

Velice užitečným doplněním této třetí části je vzájemné srovnání těchto čtyř autorů, a to z hlediska jejich práce se současným jazykem, jak se v jejich díle odráží jejich odlišný původ, jak je ovlivňuje jejich odlišné pohlaví a jak reflektují izraelskou realitu. Také toto srovnání umožňuje autorce dospět k cenným závěrům.

Práci uzavírá rozsáhlý seznam použitých pramenů a literatury (s. 186-192). Dokládá, že autorka si vytvořila solidní heuristickou základnu.

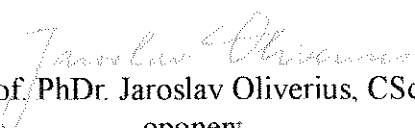
Pozornost zaslouží také Přílohy: Čtyři povídky od Orly Castel-Bloomové, tři povídky od Etgara Kereta, dvě povídky od Alony Kimchi a dvě povídky do Alexe Epsteina.

Z á v ě r

Autorka předložila vyzrálou, přínosnou a dobře koncipovanou disertační práci, která má široký záběr, spočívá na důkladném studiu pramenů a literatury a plně odpovídá požadavkům kladeným na disertační práci. Pokládám ji za cenný příspěvek k poznávání moderní izraelské literatury.

Navrhuji proto komisi, aby ji přijala jako podklad k udělení titulu Ph.D.

V Praze, 3. dubna 2013

Prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc.
oponent